

JUSTITSMINISTERIET

Dato: Marts 2019
Kontor: Forvaltningsretskontoret
Sagsbeh: Jakob Liebetrau
Sagsnr.: 2018-769-0171
Dok.: 990314

REDEGØRELSE TIL FOLKETINGET

OM

FORVALTNINGENS ANVENDELSE AF TVANGSINDGREB OG OPLYSNINGS- PLIGTER UDEN FOR STRAFFERETSPLEJEN

MARTS 2019

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Kort oversigt over retssikkerhedslovens regler	4
3. Erfaringerne med retssikkerhedsloven inden for udvalgte forvalt- ningsområder.....	6
3.1. Indledning	6
3.2. Beskæftigelsesministeriet	6
3.3. Erhvervsministeriet.....	10
3.4. Miljø- og Fødevareministeriet	11
3.5. Skatteministeriet.....	13
3.6. Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslo- vens anvendelse i praksis	15
4. Oversigt over bestemmelser vedtaget i 2018 med hjemmel til at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedslo- ven.....	16
4.1. Generelt	16
4.2. Bestemmelser, der viderefører hidtidige tilsvarende be- stemmelser.....	17
4.3. Bestemmelser, der udvider anvendelsesområdet for gæl- dende bestemmelser.....	19
4.4. Hjemler, der ophæver gældende bestemmelser.....	25
4.5. Nye hjemler, der giver offentlige myndigheder adgang til at foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerheds- loven.....	25
5. Sammenfatning	27

1. Indledning

Ved lov nr. 442 af 9. juni 2004 om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter (herefter retssikkerhedsloven) blev der gennemført en samlet regulering af en række spørgsmål, som vedrører tilfælde, hvor en forvaltningsmyndighed har mulighed for uden for strafferetsplejen at foretage visse former for tvangsindgreb uden forudgående retskendelse, herunder navnlig såkaldte kontrol- og tilsynsbesøg. Loven regulerer endvidere visse spørgsmål, der kan opstå i tilfælde, hvor borgere og virksomheder er forpligtede til at meddele oplysninger til en forvaltningsmyndighed. Loven trådte i kraft den 1. januar 2005.

Loven bygger på betænkning nr. 1428/2003 udarbejdet af Retssikkerhedskommissionen, der blev nedsat af justitsministeren i februar 2002.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at Justitsministeriet efter lovens ikrafttræden årligt vil udarbejde en redegørelse til Folketinget om forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter omfattet af loven. Redegørelsen skal bl.a. indeholde en omtale af eventuel ny lovgivning, der vedrører den offentlige forvaltnings adgang til at foretage tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, samt på udvalgte områder en omtale af praksis med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb uden for strafferetsplejen. Formålet er at styrke den offentlige interesse og debat om borgernes retssikkerhed, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3107. Justitsministeriet afgav den seneste redegørelse til Folketinget den 15. marts 2018.

Af redegørelsen fra 2018 fremgår det, at det samlet set er Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til væsentlige problemer i praksis i 2016, hverken i forhold til de virksomheder mv., hvor der udføres kontrolbesøg, eller i forhold til myndighedernes tilrettelæggelse og udførelse af kontrolbesøg mv. Herudover indeholder redegørelsen fra 2018 en oversigt over bestemmelser i lovgivningen, der er vedtaget i 2017, og som giver forvaltningsmyndigheder adgang til at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven. Af denne oversigt fremgår, at der i 2017 blev vedtaget i alt 46 bestemmelser vedrørende forvaltningens adgang til at gennemføre tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven. Justitsministeriet har derudover i forbindelse med udarbejdelsen af nærværende redegørelse kunnet konstatere, at der i 2017 blev vedtaget i alt yderligere tre bestemmelser, der giver offentlige myndigheder adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven, som desværre ikke blev medtaget i redegørelsen fra 2018.

Den foreliggende redegørelse indeholder – efter en kort oversigt over retssikkerhedslovens regler i pkt. 2 – en omtale af praksis i 2017 på udvalgte områder med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb omfattet af loven, jf. pkt. 3. Redegørelsens pkt. 4 indeholder en omtale af ny lovgivning vedtaget i 2018, der vedrører den offentlige forvaltnings adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af loven, og pkt. 5 indeholder en sammenfatning.

Ved lov nr. 525 af 6. juni 2007 blev retssikkerhedsloven ændret, således at lovens regler om tvangsindgreb fra den 1. januar 2008 også gælder i tilfælde, hvor der efter lovgivningen stilles krav om forudgående retskendelse. Baggrunden for denne lovændring var, at de hensyn, der ligger bag retssikkerhedslovens kapitel 2 og 3, også gør sig gældende for så vidt angår tvangsindgreb, som foretages efter indhentet retskendelse.

2. Kort oversigt over retssikkerhedslovens regler

Loven indeholder bl.a. generelle regler om den fremgangsmåde, som forvaltningsmyndighederne skal følge ved gennemførelsen af et tvangsindgreb, som er omfattet af loven (kapitel 2). Det er bl.a. fastsat, at tvangsindgreb kun må anvendes, hvis mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige, og hvis indgrebet står i rimeligt forhold til formålet med indgrebet (§ 2). Det er også bestemt, at en række af forvaltningslovens regler – bl.a. reglerne om inhabilitet, partsaktindsigt, begrundelse og klagevejledning – gælder ved gennemførelsen af tvangsindgreb omfattet af loven (§ 3). Der er endvidere fastsat en pligt til under visse omstændigheder at gøre notat om indholdet af oplysninger, som en myndighed modtager i en sag om iværksættelse af et tvangsindgreb (§ 4).

Herudover er det fastsat, at myndigheden skal underrette parten forud for gennemførelsen af et tvangsindgreb omfattet af loven (§ 5, stk. 1). Underretningen skal ske skriftligt senest 14 dage inden tvangsindgrebet gennemføres, og skal indeholde oplysninger om tid og sted for indgrebet, retten til at lade sig repræsentere eller bistå af andre efter forvaltningslovens § 8, hovedformålet med indgrebet og det faktiske og retlige grundlag for indgrebet, jf. § 24 i forvaltningsloven (§ 5, stk. 2). Parten kan herefter gøre indsigelse mod beslutningen inden for en frist fastsat af myndigheden. Fastholdes beslutningen, skal dette inden eller senest samtidig med gennemførelsen af tvangsindgrebet begrundes skriftligt over for parten, jf. § 24 i forvaltningsloven (§ 5, stk. 3).

Reglerne om underretning kan fraviges helt eller delvist i en række tilfælde. Det gælder, hvis øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville for-

spildes, hvis forudgående underretning skulle gives (§ 5, stk. 4, nr. 1), hvis hensynet til parten selv taler for det, eller partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til andre private eller offentlige interesser (§ 5, stk. 4, nr. 2), hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU (§ 5, stk. 4, nr. 3), hvis øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet (§ 5, stk. 4, nr. 4), eller hvis forudgående underretning viser sig umulig eller er uforholdsmæssig vanskelig (§ 5, stk. 4, nr. 5).

Loven indeholder desuden regler om pligt for myndigheden til at forevise legitimation i forbindelse med gennemførelsen af et tvangsindgreb (§ 6), pligt til at udvise størst mulig skånsomhed under et tvangsindgrebs gennemførelse (§ 7) samt pligt til i en række tilfælde at udfærdige rapport om udførelsen af et tvangsindgreb (§ 8).

Loven indeholder endvidere regler om forholdet til strafferetsplejen ved gennemførelsen af tvangsindgreb omfattet af loven (kapitel 3). Det er således fastsat, at hvis en enkeltperson eller juridisk person med rimelig grund mistænkes for at have begået en strafbar lovovertrædelse, kan tvangsindgreb over for den mistænkte med henblik på at tilvejebringe oplysninger om det eller de forhold, som mistanken omfatter, alene gennemføres efter reglerne i retsplejeloven om strafferetsplejen (§ 9, stk. 1). Det gælder dog ikke, hvis tvangsindgrebet gennemføres med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf (§ 9, stk. 2). De nævnte regler finder tilsvarende anvendelse, hvis der i sagen rettes et tvangsindgreb mod andre end den mistænkte (§ 9, stk. 3). Den mistænkte kan under nærmere bestemte betingelser meddele samtykke til fravigelse af reglerne i § 9, stk. 1 og 3 (§ 9, stk. 4).

Loven indeholder endelig en bestemmelse om retten til ikke at inkriminere sig selv mv. (§ 10). Bestemmelsen indebærer bl.a., at hvis der er konkret mistanke om, at en enkeltperson eller juridisk person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder bestemmelser i lovgivningen mv. om pligt til at meddele oplysninger til myndigheden ikke i forhold til den mistænkte, medmindre det kan udelukkes, at de oplysninger, som søges tilvejebragt, kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse (§ 10, stk. 1).

3. Erfaringerne med retssikkerhedsloven inden for udvalgte forvaltningsområder

3.1. Indledning

Det er som nævnt forudsat i forarbejderne til retssikkerhedsloven, at den årlige retssikkerhedsredegørelse skal indeholde en omtale af praksis på udvalgte områder med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb omfattet af loven.

Redegørelsen indeholder en beskrivelse af praksis inden for følgende ministeriers områder: Beskæftigelsesministeriet, Erhvervsministeriet, Miljø- og Fødevareministeriet og Skatteministeriet. Justitsministeriet har anmodet disse ministerier om oplysninger vedrørende de enkelte kontrolmyndigheder inden for ministeriernes forvaltningsområder.

De nævnte ministerier er udvalgt på baggrund af, at der foretages et betydeligt antal kontrolbesøg mv. inden for disse ministeriers områder, og at der er tale om kontrolbesøg mv. inden for meget forskellige forvaltningsområder. Endvidere er det anført i Retsudvalgets betænkning af 27. maj 2004 over lovforslag nr. L 96 (folketingsåret 2003-04), at der i redegørelsen skal indgå de erfaringer med lovens anvendelse, som en række forvaltningsmyndigheder – herunder Arbejdstilsynet, miljømyndighederne og skattemyndighederne – vil indhøste i tiden efter lovens ikrafttræden.

Justitsministeriet har bl.a. anmodet myndighederne oplyse antallet af kontrolbesøg omfattet af reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 2, jf. § 1, stk. 1 (om husundersøgelser eller undersøgelse eller beslaglæggelse af breve eller andre papirer, som blev foretaget i september, oktober eller november 2017). Myndighederne er blevet bedt om at vælge den måned, der giver det mest repræsentative billede af myndighedens kontrolvirksomhed.

Pkt. 3.2-3.5 nedenfor indeholder en omtale af praksis inden for de nævnte ministeriers områder i 2017. Pkt. 3.6 indeholder på baggrund heraf Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslovens anvendelse i praksis.

3.2. Beskæftigelsesministeriet

3.2.1. Inden for Beskæftigelsesministeriets område udføres kontrolbesøg mv., der er omfattet af retssikkerhedsloven, af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering samt Arbejdstilsynet. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Beskæftigelsesministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal politianmeldelser i hele 2017
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (lufthavnstilsyn)	Hele 2017	0	0	0	0
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (virksomhedskontrol)	Hele 2017	0	0	0	0
Arbejdstilsynet ¹	November 2017	1.261	729	1.990	1.115 ^{2 3}
I alt		1.261	729	1.990	1.115

3.2.2. *Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering* har oplyst, at styrelsen i 2016 ikke har udført kontrolbesøg mv., der er omfattet af reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 2, jf. § 1, stk. 1.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har hjemmel til at gennemføre lufthavnskontroller i medfør af § 91 b i lov om arbejdsløshedsforsikring mv., men har ikke benyttet muligheden i 2017.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har desuden hjemmel til at gennemføre virksomhedskontroller i medfør af § 91 a i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., men styrelsen har ikke anvendt virksomhedskontroller i forbindelse med tilsynsindsatsen i 2017.

3.2.3. *Arbejdstilsynet* har oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg er foretaget efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter forudgående underretning om gennemførelse af en beslutning om iværksættelse af et tvangsind-

¹ Opgørelsen er ikke præcis, da Arbejdstilsynet ikke foretager en systematisk registrering af tilsynsbesøg, der er omfattet af retssikkerhedslovens § 1, stk. 1. For at tilnærme opgørelsen til § 1, stk. 1 (husundersøgelser) er tilsyn på byggepladser og steder, hvor udenlandske virksomheder arbejder, der som oftest også vil være byggepladser, frasorteret. Opgørelsen omfatter antal tilsyn, der er gennemført på produktionsenheder. Hvis der er lavet flere forskellige tilsyn på samme virksomhed, eller hvis der indgår flere tilsyn i et tilsynsforløb, så tæller det som flere tilsyn. Tilsyn, hvor tilsynsførende er kørt forgæves, tæller ikke med.

² Arbejdstilsynet foretog i 2017 934 politianmeldelser for overtrædelser af arbejdsmiljølovgivningen, 170 politianmeldelser for manglende overholdelse af anmelderreglerne til Registret for Udenlandske Tjenesteydere (RUT) i lov om udstationering af lønmodtagere m.v., samt 11 politianmeldelser for overtrædelse af rygeloven.

³ Arbejdstilsynet har siden 2002 efter arbejdsmiljøloven haft mulighed for at udstede administrative bødeforelæg og dermed afslutte straffesager uden at politianmelde den pågældende virksomhed. Antallet af administrative bødeforelæg for arbejdsmiljøovertrædelser udgjorde 97 i 2017. Arbejdstilsynet har endvidere siden 1. juli 2013 haft mulighed for efter lov om udstationering af lønmodtagere m.v. at afgøre klare og ukomplicerede RUT-sager med et administrativt bødeforelæg for RUT-overtrædelser. Antallet af administrative bødeforelæg for RUT-overtrædelser udgør 277 i 2017. Det opgjorte tal i skemaet indeholder ikke antallet af administrative bødeforelæg.

greb kan undlades, hvis øjemedet med tvangsindgrebet ellers ville forspildes.

Arbejdstilsynet har desuden oplyst, at det ikke kan udelukkes, at der er sket anvendelse af undtagelsesbestemmelsen i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 4, hvorefter forudgående underretning om gennemførelse af en beslutning om iværksættelse af et tvangsindgreb kan undlades, hvis øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet. Dette kan være relevant i tilfælde, hvor der er behov for at standse en bestemt arbejdsproces eller lignende, hvor øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter påkræver, at tilsynet gennemføres uden forudgående underretning.

Arbejdstilsynet har derudover oplyst, at opgørelsesmetoden for kontrolbesøg er ændret i forhold til tidligere, da der så vidt muligt er fratrukket tilsynsbesøg, der er foretaget på midlertidige og skiftende arbejdssteder, der ikke er omfattet af reglerne i retssikkerhedsloven om husundersøgelser.

Arbejdstilsynet har endvidere oplyst, at Arbejdstilsynet ikke foretager en systematisk registrering i sit elektroniske sagsbehandlingssystem (ATIS) af, hvor mange af de hhv. varslede og uvarslede tilsynsbesøg, der giver anledning til indsigelser fra virksomhedernes side. Arbejdstilsynet kan således ikke give et præcist svar på, hvor mange gange det under et tilsynsbesøg er forekommet, at virksomheden har fremsat indsigelser eller indvendinger imod Arbejdstilsynets tilstedeværelse på virksomheden.

Arbejdstilsynet har oplyst, at virksomhederne derimod har mulighed for via en myndighedsklage at tilkendegive deres utilfredshed med Arbejdstilsynets anvendelse af tvangsindgreb efter retssikkerhedsloven eller anden utilfredshed med den eller de tilsynsførendes ageren på selve tilsynsbesøget. Arbejdstilsynet har derfor gennemgået myndighedsklager vedrørende besøg foretaget i 2017 og har i den forbindelse fundet 15 sager, hvor en virksomhed har haft sådanne indvendinger.

Arbejdstilsynet har oplyst, at de varslede kontrolbesøg har givet anledning til samlet syv klagesager vedrørende Arbejdstilsynets myndighedsudøvelse. Klagesagerne gik bl.a. ud på, at et tilsynsbesøg ifølge en virksomhed mundede ud i et uforståeligt påbud, at en virksomhed klagede over en tilsynschefs adfærd i forbindelse med telefonisk kontakt efter et tilsynsbesøg, at en kommune klagede over en tilsynsførendes adfærd under et besøg, at en virksomhed fandt, at Arbejdstilsynet havde et unødigt negativt fokus i forbin-

delse med et tilsynsbesøg, at tidsplanen for besøget ikke blev overholdt, og at høringsmaterialet var svært at forholde sig til, at en virksomhed fandt, at Arbejdstilsynet ikke i tilstrækkeligt omfang havde vejledt om ledelsens mulighed for at deltage i gruppesamtaler med ansatte, som blev gennemført på tilsynsbesøg, at en virksomhed fandt, at Arbejdstilsynet beskæftigede sig med ikke relevante emner på et tilsynsbesøg, og at en virksomhed fandt, at den tilsynsførende på besøget var kommet med usaglige politiske holdninger.

Arbejdstilsynet har endvidere oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg har givet anledning til samlet otte klagesager vedrørende Arbejdstilsynets myndighedsudøvelse. Klagesagerne gik bl.a. ud på, at en virksomhed dels klagede over Arbejdstilsynets adgang til at gennemføre besøg på virksomheden, som var arbejdsmiljøcertificeret, og dels de tilsynsførendes adfærd ved tilsynet, at en virksomhed klagede over en tilsynsførendes adfærd under et tilsynsbesøg (arrogance, manglende forståelse for arbejdet og manglende brug af påbudte sikkerhedsbriller), at en virksomhed frabad sig, at fremtidige besøg blev gennemført af en bestemt tilsynsførende, og at virksomheden var utilfreds med den tilsynsførendes opførsel, at Arbejdstilsynets tilsynsførende på et besøg ikke havde vist interesse for de arbejdsmiljøforhold, som virksomheden havde forbedret, at den tilsynsførende ikke havde tilstrækkelige faglige kompetencer i forhold til det pågældende tilsynsbesøg, at den tilsynsførendes adfærd på tilsynsbesøget var unødigt aggressiv, at virksomheden fandt det utilfredsstillende, at ledelsen ikke var tilstrækkeligt vejledt om ledelsens mulighed for deltagelse i en gruppesamtale med ansatte i virksomheden, at en virksomhedsindehaver ringede til Arbejdstilsynet efter samme dag at have nægtet to tilsynsførende fra Arbejdstilsynet at gennemføre et kontrolbesøg på virksomheden. Under samtalen med en tilsynschef tilkendegav indehaveren bl.a., at han ikke ønskede Arbejdstilsynets besøg, at én af de tilsynsførende truede med politi og bøder, at han følte sig forfulgt, at det ikke var berettiget, at Arbejdstilsynet besøgte virksomheden så ofte, som tilfældet var, og at det var helt ude af proportioner, at to tilsynsførende deltog i tilsynet.

Arbejdstilsynet har herudover oplyst, at der i ingen af de sager, hvor Arbejdstilsynet har foretaget politianmeldelse i 2017, er opstået spørgsmål om gennemførelse af tvangsindgreb omfattet af loven eller spørgsmål om anvendelse af pligt til at meddele oplysninger til den offentlige forvaltning.

Det er Arbejdstilsynets erfaring, at anvendelsen af retssikkerhedslovens regler i øvrigt ikke har givet anledning til problemer i praksis ved gennemfø-

relse af kontrolbesøg i virksomhederne eller i forbindelse med politianmeldelser.

3.3. Erhvervsministeriet

3.3.1. Inden for Erhvervsministeriets område har Justitsministeriet anmodet om oplysninger vedrørende den kontrolvirksomhed, som foretages af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen inden for konkurrenceområdet. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Erhvervsministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal politianmeldelser i hele 2017
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen	September, oktober og november	0	0	0	4

3.3.2. Erhvervsministeriet har oplyst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen ikke foretog kontrolundersøgelser omfattet af reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 2, jf. § 1, stk. 1, i hverken september, oktober eller november 2017.

Erhvervsministeriet har endvidere oplyst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i hele 2017 foretog politianmeldelse i fire sager, hvor der var gennemført eller opstået spørgsmål om gennemførelse af tvangsindgreb, som er omfattet af loven. Styrelsen havde i perioden ingen politianmeldte sager, hvor der var anvendt eller opstået spørgsmål om anvendelse af en pligt til at meddele oplysninger til den offentlige forvaltning.

Erhvervsministeriet har yderligere bemærket, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er opmærksom på, at retssikkerhedsloven indebærer en arbejdsdeling mellem forvaltningen og politiet. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er derfor i tæt og løbende dialog med Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet med henblik på at afklare, hvilken myndighed der i den enkelte sag er kompetent til at foretage den relevante sagsoplysning og efterforskning.

3.4. Miljø- og Fødevarerministeriet

3.4.1. Inden for Miljø- og Fødevarerministeriets område udføres kontrolbesøg mv., der er omfattet af retssikkerhedsloven, af kommuner, regioner, Fø-

devarestyrelsen, Naturstyrelsen, Landbrugsstyrelsen⁴ og Miljøstyrelsen.⁵

De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Miljø- og Fødevarerministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal politianmeldelser i 2017
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Kommuner ⁶	Valgfri repræsentativ måned i 2017	589	1.824	2.413	36
Regioner ⁷	Valgfri repræsentativ måned i 2017	3	83	86	0
Fødearestyrelsen	Oktober 2017	7.491	26	7.517	619
Miljøstyrelsen	September/November 2017 ⁸	44	30	74	13
Landbrugsstyrelsen	September 2017	1.068	285	1.353	92
Naturstyrelsen	November 2017	0	5	5	9
I alt		9.195	2.253	11.448	1.101

3.4.2. Miljø- og Fødevarerministeriet har oplyst, at *kommunerne* frit kan vælge, hvilken repræsentativ måned kommunen indberetter til ministeriet.

Kommunerne har til Miljø- og Fødevarerministeriet indberettet at have foretaget de uvarslede kontrolbesøg med hjemmel *primært* i undtagelsesbestemmelsen i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1 (om at forspilde øjemedet). Herefter er bestemmelsens nr. 2 (om hensynet til parten eller partens rettigheder), nr. 4 (om øjeblikkelig gennemførelse grundet forholdets særlige karakter) og nr. 5 (om umulighed eller uforholdsmæssige vanskelighed ved forudgående underretning) også anvendt af visse kommuner.

Kommunerne har oplyst, at de indsigelser, der typisk forekom i 2017, kun vedrørte de varslede kontrolbesøg, hvor indsigelsen primært er begrundet i, at datoerne og de konkrete tidspunkter for de varslede tilsyn passer dårligt, bl.a. grundet særligt svære høstbetingelser i 2017, sygdom m.v.

⁴ Tidligere hed Landbrugsstyrelsen NaturErhvervstyrelsen og dernæst Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, indtil fiskeriet blev ressortoverført til ministeren for fiskeri og ligestilling og nordisk samarbejde jf. Kgl. resolution af 7. august 2017.

⁵ En række statslige myndigheder (SKAT, Forsvarsministeriet og Søfartsstyrelsen) førte også i 2016 tilsyn med visse af Miljø- og Fødevarerministeriets regler. Tilsyn udført af disse myndigheder er ikke medtaget, medmindre Miljø- og Fødevarerministeriet har foretaget politianmeldelser på baggrund af disse tilsyn. Politianmeldelser foretaget på baggrund af oplysninger fra andre myndigheder, som de pågældende myndigheder har fået i forbindelse med tilsyn efter anden lovgivning, er heller ikke medtaget.

⁶ 90 kommuner har bidraget til redegørelsen.

⁷ 5 regioner har bidraget til redegørelsen.

⁸ Det er forskelligt, om Miljøstyrelsens kontorer har anvendt september eller november som mest repræsentative måned.

Om erfaringerne med den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven har kommunerne i øvrigt tilkendegivet, at de overordnet set ikke oplever problemer i forhold til anvendelsen af retssikkerhedsloven.

3.4.3. Miljø- og Fødevareministeriet har oplyst, at der i *regionerne* forekommer både varslede og uvarslede tilsyn på miljøområdet (jordforureningsloven og råstofloven). De fleste opgaver på miljøområdet består af uænders tilsyn, der derfor ikke kræver varsling efter reglerne i retssikkerhedsloven.

Miljø- og Fødevareministeriet har oplyst, at regionerne overordnet ikke har problemer med anvendelsen af lovens bestemmelser og, at regionerne i øvrigt ikke har bemærkninger til den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven.

3.4.4. Miljø- og Fødevareministeriet har oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg på *ministeriets område* er foretaget af henholdsvis Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen, Fødevarestyrelsen og Landbrugsstyrelsen (tidligere Landbrugs- og Fiskeristyrelsen) med hjemmel i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter øjemedet med tvangsindgrebet ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives, og tillige i nogle sager efter lovens § 5, stk. 4, nr. 3, der giver adgang uden forudgående underretning, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.

Miljø- og Fødevareministeriet har desuden oplyst, at hverken varslede eller uvarslede kontrolbesøg foretaget af Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen, Landbrugsstyrelsen eller Fødevarestyrelsen har givet anledning til indvendinger.

Om erfaringerne med den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven i forbindelse med Miljø- og Fødevareministeriets egne kontrolbesøg kan Miljø- og Fødevareministeriet oplyse, at Fødevarestyrelsen i lighed med foregående år anfører, at flere virksomheder har udtrykt, at de finder udlevering af retssikkerhedsblanketten og information om deres rettigheder flere gange om året unødvendig. Virksomhederne vil hellere i gang med kontrolbesøget. De tilsynsførende i Fødevarestyrelsen udtrykker samme holdning til udlevering af retssikkerhedsblanketten og spørger, om ikke man kunne nøjes med at skrive reglerne til virksomheden én gang i forbindelse med dens registrering hos Fødevarestyrelsen.

Miljøstyrelsen har bemærket, at man ikke oplever problemer. Tværtimod har styrelsens enhed for Pesticider og Biocider f.eks. oplyst, at kontrolbesøgene blev udført med stor forståelse fra de besøgte virksomheders side.

Endelig har Miljø- og Fødevareministeriet oplyst, at Naturstyrelsen og Landbrugsstyrelsen ikke har oplevet problemer med den praktiske anvendelse af retssikkerhedslovens regler.

3.5. Skatteministeriet

3.5.1. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Skatteministeriet⁹, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal politianmeldelser i hele 2017
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Skattestyrelsen	November 2017	179	153	332	Ikke oplyst, se nærmere pkt. 3.5.2.
Toldstyrelsen	November 2017	4	43	47	Ikke oplyst, se nærmere pkt. 3.5.2.
Motorstyrelsen	November 2017	0	3	3	Ikke oplyst, se nærmere pkt. 3.5.2.
Spillemyndigheden	September 2017	293	0	293	142
I alt		476	199	675	142 for spillemyndigheden. Se pkt. 3.5.2. for øvrige myndigheder

3.5.2. Skatteministeriet har oplyst, at Skattestyrelsen, Toldstyrelsen og Motorstyrelsen har opgjort antallet af sager, der er afsluttet i november måned 2017, og Spillemyndigheden har opgjort antal kontrolbesøg i september 2017, hvor der under sagens behandling har været foretaget tvangsindgreb efter kapitel 2, jf. § 1, stk. 1, i retssikkerhedsloven.

Skatteministeriet har oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg er gennemført med anvendelse af undtagelsesbestemmelsen i retssikkerhedslovens § 5, stk.

⁹ SKAT er er 1. juli 2018 opdelt i forskellige styrelser, så der er indhentet bidrag fra Skattestyrelsen (skat, moms og afgifter), Toldstyrelsen (told), Motorstyrelsen (registreringsafgift), Vurderingsstyrelsen (ejendomsvurdering/ejendomsskat) og Spillemyndigheden (spilletilladelse). Skattestyrelsens straffesagsenhed behandler alle sager om skatte-, told- og afgiftsunddragelser, hvor der er hjemmel til at udstede administrative bødeforelæg, mens Spillemyndigheden i sager om ulovligt spil (manglende tilladelse) skal videresende sagen til politiet. Der er således for Spillemyndighedens vedkommende en direkte sammenhæng mellem et kontrolbesøg og en politianmeldelse, hvilket ikke er tilfældet for de andre styrelser.

4, nr. 1, hvorefter øjemedet med tvangsindgrebs gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives. Visse tvangsindgreb, der sker på baggrund af EU-regler, foretages uvarslet efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 3, hvorefter forudgående underretning kan undlades, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.

Skatteministeriet har herudover oplyst, at kontrolbesøg i forbindelse med såkaldt udbetalingskontrol af negativ moms normalt gennemføres med et kortere varsel end det lovpligtige varsel på 14 dage. Varslingsfristen afkortes, da virksomheden har krav på udbetaling inden tre uger fra tidspunktet for rettidig angivelse. Ved udbetaling efter tre ugers-fristens udløb skal Skatteministeriet forrente beløbet. Det forkortede varsel sker med anvendelse af retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 2, hvorefter forudgående underretning blandt andet kan undlades, hvis partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til offentlige interesser.

Der er ikke registreret nogen indsigelser eller indvendinger i forbindelse med sagerne med varslede og uvarslede kontrolbesøg i Skattestyrelsen, Toldstyrelsen og Motorstyrelsen. Spillemyndigheden har registreret to indvendinger, som bestod af forespørgsler vedrørende kontrolbesøget.

Skatteministeriet har oplyst, at Skattestyrelsen, Toldstyrelsen og Motorstyrelsen ikke foretager registrering af, om et tvangsindgreb har givet anledning til politianmeldelse, ligesom der ikke sker særskilt registrering af pålæg om oplysningspligt. Et dækkende billede af antal straffesager kan illustreres af antallet af tiltalebegæringer til politiet i sager vedrørende overtrædelse af skatte-, afgifts- og toldlovgivningen, hvor frihedsstraf kan komme på tale, antallet af administrative bødeforelæg og sager, der er afsluttet af anklagemyndigheden enten med påtaleopgivelse eller bødeforelæg. Skatteministeriet har sammenfattende opgjort antallet for 2017 således:

Tiltalebegæringer ¹⁰	758
Administrative bødeforelæg	1.511
Afsluttet ved anklagemyndighed	529
I alt	2.798

Vurderingsstyrelsen kan til brug for værdiansættelse af en ejendom foretage besigtigelse uden retskendelse på en ejendom, idet der dog kræves retsken-

¹⁰ Samlet antal tiltalebegæringer, dvs. også sager, hvor den sigtede ikke vil vedtage bøden i et administrativt bødeforelæg.

delse, hvis besigtigelsen skal omfatte selve husets indretning. De fleste besigtigelser foregår uden for ejendommen og er derfor ikke omfattet af retssikkerhedslovens § 1, stk. 1. Vurderingsstyrelsen foretager ikke optælling af antal besigtigelser, der er omfattet af retssikkerhedsloven. Dette forventes dog at kunne ske fra 1. januar 2019. Vurderingsstyrelsen har haft en indsigelse i efteråret 2017 vedrørende besigtigelse af en ejendom, hvor hændelsen blev beklaget og reglerne for besigtigelse præciseret over for styrelsens medarbejdere.

Skatteministeriet har endelig oplyst, at den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven ikke giver ministeriet anledning til bemærkninger.

3.6. Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslovens anvendelse i praksis

3.6.1. De ministerier, hvorfra Justitsministeriet har modtaget oplysninger om praktiske erfaringer med retssikkerhedsloven, foretager tilsammen et meget betydeligt antal tvangsindgreb, der er omfattet af loven.

Generelt set er der ikke i de høringsvar, som Justitsministeriet har modtaget, rejst væsentlige spørgsmål i forhold til den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven. Ud af det samlede talmateriale er det kun sket i ganske få tilfælde, at virksomheder har fremsat indsigelse eller er kommet med indvendinger i forhold til varslede eller uvarslede kontrolbesøg.

Som det fremgår af pkt. 3.2-3.5 ovenfor, synes den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven ikke generelt at give anledning til vanskeligheder.

3.6.2. For så vidt angår det forholdsvis store antal uvarslede kontrolbesøg, som navnlig gennemføres inden for fødevarerområdet, kan Justitsministeriet henholde sig til det, som er anført herom i de tidligere retssikkerhedsredegørelser (jf. bl.a. redegørelse nr. R9 af 25. februar 2015, side 7). Her anføres bl.a. følgende:

”Som nærmere redegjort for [...] ovenfor kan forudgående underretning bl.a. undlades, hvis øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ellers ville forspildes, jf. retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1.

Om anvendelsesområdet for denne undtagelsesbestemmelse fremgår det af lovforslagets bemærkninger og justitsministerens besvarelse af spørgsmål 10 og 11 af 9. januar 2004 fra Folketingets Retsudvalg (L 96 – bilag 24), at den ikke kun finder anvendelse, hvis det ud fra de konkrete omstændigheder skønnes, at formålet med et kontrolbesøg ellers ville være forspildt. Bestemmelsen finder således også anvendelse i tilfælde, hvor det generelt må antages, at øjemedet med kontrollen ville blive forspildt, hvis den på-

gældende borger eller virksomhed var ”advaret” forinden. Hermed sigtes der bl.a. til tilfælde, hvor et kontrolbesøg mv. efter sin generelle karakter vil gå ud på at kontrollere et ”øjebliksbillede”, f.eks. hygiejnetilstanden i en restaurant eller i en fødevarevirksomhed.

Særligt med hensyn til fødevareområdet bemærkes, at det under behandlingen af lovforslag nr. L 96 blev forudsat, at der også efter gennemførelsen af loven vil kunne foretages et stort antal uvarslede kontrolbesøg mv. Fødevareministeriet oplyste i den forbindelse, at ca. 18 pct. af de kontrolbesøg, som Fødevareministeriet årligt udfører, var anmeldt forinden, og at ca. 82 pct. ikke var anmeldt. Det blev tilkendegivet, at Fødevareministeriet efter gennemførelsen af retssikkerhedsloven grundlæggende ville have samme muligheder for at udøve kontrol som hidtil, og det blev under behandlingen af lovforslaget oplyst, at der ikke kunne forventes at blive tale om nogen nævneværdig stigning i antallet af forhåndsanmeldte tilsyn. Der kan i den forbindelse også henvises til, at kontrolbesøgene på fødevareområdet som følge af de gældende EU-regler som altovervejende hovedregel skal foretages uanmeldt. Som nævnt giver retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 3, hjemmel til at undlade forudgående underretning, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.”

På den baggrund giver det forholdsvis store antal uvarslede kontrolbesøg ikke Justitsministeriet anledning til bemærkninger.

3.6.3. Det oplyste om antallet af politianmeldelser, der er foretaget af de adspurgte myndigheder, giver ikke Justitsministeriet anledning til bemærkninger.

3.6.4. Samlet set er det på baggrund af de foreliggende oplysninger Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til problemer i den periode, som ministeriernes høringssvar angår.

4. Oversigt over bestemmelser vedtaget i 2018 med hjemmel til at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven

4.1. Generelt

Med udgangspunkt i princippet i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed tilstræber Justitsministeriet i forbindelse med den lovtekniske gennemgang af lovforslag at sikre, at der ikke unødigt medtages bestemmelser, der gør det muligt for offentlige myndigheder at skaffe sig adgang til privat ejendom.

I den forbindelse kan der henvises til Justitsministeriets vejledning om lov-kvalitet fra 2017, pkt. 3.2.1.4., hvor det bl.a. er anført, at det i hvert enkelt tilfælde nøje må overvejes, om det overhovedet er nødvendigt – med eller

uden retskendelse – at tillægge offentlige myndigheder adgang til privat ejendom, herunder om andre og mindre indgribende kontrolforanstaltninger kan anses for tilstrækkelige. Endvidere er det anført, at hvis der er behov for en sådan adgang, bør omfanget heraf begrænses mest muligt, f.eks. ved at der alene gives adgang til forretningslokaler, mens private boliger holdes udenfor. Endelig fremgår det af vejledningen og § 11 i Statsministeriets cirkulære nr. 159 af 16. september 1998, at der i bemærkningerne til en sådan bestemmelse bør gives en begrundelse for, hvorfor bestemmelsen er nødvendig, ligesom der bør gives en udførlig angivelse af bestemmelsens anvendelsesområde.

Justitsministeriet har anmodet samtlige ministerier om at oplyse, hvorvidt der i perioden fra den 1. januar til den 31. december 2018 er gennemført lovgivning vedrørende forvaltningens adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven. Gennemgangen i pkt. 4.2-4.5 nedenfor bygger på de oplysninger, som Justitsministeriet i forlængelse heraf har modtaget fra ministerierne. Pkt. 5 indeholder en sammenfatning.

4.2. Bestemmelser, der viderefører hidtidige tilsvarende bestemmelser

Der er i 2018 vedtaget 3 bestemmelser¹¹, som viderefører hidtidige tilsvarende bestemmelser.

Det drejer sig om følgende bestemmelser:

§ 22, stk. 3, i lov nr. 73 af 13. december 2018 om erhvervsfremme, hvorefter erhvervsministeren mod behørig legitimation uden retskendelse til brug for den i stk. 1 nævnte kontrol

¹¹ I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende redegørelse har Justitsministeriet kunnet konstatere, at der i 2017 blev vedtaget to bestemmelser, der viderefører hidtidige tilsvarende bestemmelser, der giver offentlige myndigheder adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven, som desværre ikke blev medtaget i den tilsvarende oversigt i redegørelse fra marts 2018.

Ved lov nr. 1535 af 19. december 2017, skattekontrolloven, som trådte i kraft den 1. januar 2019, blev der foretaget en præcisering af, at det af en kontrolbestemmelse skulle fremgå, om en udgående kontrol med henblik på gennemgang af regnskabsmateriale med bilag og andre dokumenter var til brug for den erhvervsdrivendes egen skatteansættelse eller skulle anvendes til krydsrevision. Der var tale om en ny hovedlov. Efter § 6, stk. 4, jf. lovbekendtgørelse nr. 1264 af 31. oktober 2013, i den hidtil gældende skattekontrollov kunne told- og skatteforvaltningen foretage gennemgang af regnskabsmateriale mv. hos den erhvervsdrivende til brug for skatteligning. Udtrykket skatteligning dækkede både over den erhvervsdrivendes egen skatteansættelse og andres skatteansættelse. Formålet med kontrollen er nu blevet præciseret ved opdeling af bestemmelsen i § 54 om udgående kontrol til brug for den erhvervsdrivendes egen skatteansættelse og § 57, stk. 2, om udgående kontrol hos en erhvervsdrivende til brug for krydsrevision.

Ved lov nr. 1536 af 19. december 2017, skatteindberetningsloven, som trådte i kraft 1. januar 2019, blev § 6 A, stk. 2, 2.-5. pkt., jf. lovbekendtgørelse nr. 1264 af 31. oktober 2013 videreført, som giver skatteforvaltningen hjemmel til hos den indberetningspligtige på stedet at gennemgå grundlaget for de indberettede oplysninger.

og tilsyn kan få adgang til en virksomheds eller sammenslutnings lokaler og transportmidler, og på stedet gøre sig bekendt med og tage kopi af enhver oplysning, herunder regnskaber, regnskabsmateriale, bøger, andre forretningspapirer og elektronisk lagrede data. Bestemmelsen er en videreførelse af den gældende § 19, stk. 3, i lov om erhvervsfremme og regional udvikling. Hensynene bag bestemmelsen er, at ministeren kan få adgang til en virksomheds eller en sammenslutnings lokaler og transportmidler i tilsyns- og kontroløjemed. Det kan f.eks. være i forhold til at kunne kontrollere fysiske aktivers tilstedeværelse, som der er ydet støtte til.

§ 18, stk. 2, i lov nr. 23 af 15. januar 2018 om ioniserende stråling og strålebeskyttelse (strålebeskyttelsesloven), medfører, at Sundhedsstyrelsen hos den, der er forpligtet efter § 2 – (den, der ejer, lejer, leaser eller låner eller i øvrigt har råderet over radioaktivt stof eller er ansvarlig for et område med ioniserende stråling, den, der er ansvarlig for brug af en strålekilde, og den, der lader sine arbejdstagere deltage i brug af strålekilder eller lader sine arbejdstagere udsætte for ioniserende stråling) – til enhver tid og uden retskendelse mod behørig legitimation kan forlange adgang til strålekilder, anlæg, udstyr, registre, protokoller, sikrings- og beredskabsplaner, kvalitetssikringssystemer og tilhørende dokumentation, herunder dokumentation i form af medicinske behandlingsdata og resultater af undersøgelser mv., og på stedet foretage fotografiske eller andre dokumenterende tiltag. Sundhedsstyrelsen kan som led i tilsynet forlange relevante oplysninger og materiale af enhver udleveret af personer, der er forpligtede efter § 2. Loven blev vedtaget den 9. januar 2018 med ikrafttræden den 6. februar 2018. Indførelsen af § 18, stk. 2, er en videreførelse af gældende ret om Sundhedsstyrelsens adgang til kontrolundersøgelser, herunder tilhørende dokumentation, der tidligere fulgte af administrativt fastsatte regler i medfør af lov om brugen af røntgenstråler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 1170 af 29. november 2011, og lov nr. 94 af 31. marts 1953 om brug m.v. af radioaktive stoffer. Disse regler er samtidig ophævet. Bestemmelsen er endvidere et led i dokumentationen implementeringen af strålebeskyttelsesdirektivets¹² artikel 76, stk. 1, litra b, hvorefter tilsynsmyndigheden skal tildeles juridiske beføjelser og menneskelige og økonomiske ressourcer, der er nødvendige for at opfylde dens forpligtelse. Det fremgår således af lovens bemærkninger - med henblik på implementering af direktivets artikel 76, stk. 1, litra b, hvorefter tilsynsmyndigheden skal tildeles de nødvendige juridiske beføjelser – at det foreslås, at gældende ret og praksis vedrørende Sundhedsstyrelsens mulighed for at gennemføre kontrolundersøgelser og Sundhedsstyrelsens adgang til oplysninger videreføres. Det fremgår af bemærkningerne til loven, at bestemmelsen giver Sundhedsstyrelsen hjemmel til at foretage periodiske kontrolundersøgelser eller kontrolundersøgelser som led i en tilfældig udtaget stikprøvekontrol. Herudover vil Sundhedsstyrelsen kunne gennemføre kontrolundersøgelser, som er foranlediget af, at Sundhedsstyrelsen eksempelvis på baggrund af oplysninger, som Sundhedsstyrelsen ser på internettet, f.eks. en virksomheds hjemmeside, hvor denne reklamerer med anvendelse af strålingsgeneratorer, har en fornemmelse af, at virksomheden muligvis ikke opfylder de relevante regler på området, for eksempel, at der kan være tale om brug af en strålekilde, uden at der foreligger en tilladelse herfor.

§ 68 g, stk. 2, jf. lov nr. 1521 af 18. december 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om opstilling af rammer for energimærkning m.v. (produktenergimærkningsloven). Det følger af den tidligere energimærkningslovs § 18, stk. 2, at tilsynsmyndigheden (trans-

¹² Rådets direktiv 2013/59/EURATOM af 5. december 2013 om fastlæggelse af grundlæggende sikkerhedsnormer til beskyttelse mod de farer, som er forbundet med udsættelse for ioniserende stråling og om ophævelse af direktiv 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom og 2003/122/Euratom.

port-, bygnings- eller boligministeren eller den, som ministeren bemyndiger hertil), hvis det er nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til leverandørens eller forhandlerens erhvervslokaler med henblik på at kunne udtage motordrevne køretøjer til måling og kontrol af, om forskrevne oplysninger om energiforbrug m.v. er korrekte. Det fremgår af forarbejder til bestemmelsen, at kravet om adgang er begrænset til erhvervslokaler, dvs. lokaler til lager, udstillingsbrug m.v., hvortil det skønnes nødvendigt at kræve adgang. Adgang skal som regel aftales med virksomheden på forhånd, og der kan således alene kræves uanmeldt adgang, hvis det skønnes nødvendigt for en effektiv gennemførelse af kontrol. Det fremgår endvidere af forarbejderne, at adgang til erhvervslokaler for at udtage motordrevne køretøjer uden retskendelse vurderes at være den eneste effektive måde at gennemføre en stikprøvevis kontrol. Endelig fremgår det af forarbejderne, at bestemmelsen ikke giver hjemmel til at foretage efterforskning af strafbare forhold, hvilke efter de almindelige principper herom skal overlades til politiet. Energimærkningslovens § 18, stk. 2, videreføres uændret i færdselsloven i den foreslåede bestemmelse i § 68 g, stk. 2. Der foreslås ikke med videreførelsen i færdselsloven materielle ændringer til bestemmelsen.

4.3. Bestemmelser, der udvider anvendelsesområdet for gældende bestemmelser

Der er i 2018 vedtaget 16¹³ bestemmelser¹⁴, som har til formål at udvide anvendelsesområdet for allerede gældende bestemmelser om forvaltningens adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven.

Det drejer sig om følgende bestemmelser:

Lov nr. 700 af 8. juni 2018 om ændring af lov om arbejdsmiljø, indebærer, at § 76, stk. 6 og 7, pr. 1. juli 2018 blev ændret, således at Arbejdstilsynets medarbejdere som led i tilsynets udøvelse kan tale med ansatte, uden at andre er til stede. Hertil at Arbejdstilsynets medarbejdere som led i tilsynets udøvelse kan gennemføre gruppesamtaler med ansatte, når det er arbejdsmiljøfagligt begrundet. Under gruppesamtaler med ansatte har arbejdsgiveren, dennes repræsentant, eller en person, som arbejdsgiveren har udpeget hertil, ret til at være til stede, medmindre Arbejdstilsynets medarbejdere vurderer, at der er risiko for, at formålet med gruppesamtalen derved forspildes. I nogle situationer kan det være vanskeligt for Arbejdstilsynet at få de relevante oplysninger fra ansatte frem, når arbejdsgiveren

¹³ Det skal bemærkes, at såfremt flere bestemmelser udgør en variation af samme kontrolbemyndigelse, er hver bestemmelse talt med som en selvstændig bestemmelse. Dette gør sig bl.a. gældende for § 64 i lov om social service, som ændret ved lov nr. 1760 af 27. december 2018 ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge og lov om socialtilsyn (L 85).

¹⁴ I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende redegørelse har Justitsministeriet kunnet konstatere, at der i 2017 blev vedtaget én bestemmelse, der udvider anvendelsesområdet for en gældende bestemmelse, der giver offentlige myndigheder adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven, som ikke blev medtaget i den tilsvarende oversigt i redegørelse fra marts 2018.

I medfør af § 3, stk. 3, nr. 6, i lov om våben og eksplosivstoffer, havde justitsministeren eller den, ministeren bemyndigede dertil, hvis det blev skønnet nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til kontrol af lokaler, hvor de i lovens § 9, stk. 2, nævnte skytteforeninger opbevarede våben. Lovens § 3, stk. 3, nr. 6, blev udvidet ved lov nr. 1681 af 26. december 2017, som trådte i kraft den 1. januar 2018, således at adgangen til at foretage kontrol også omfatter de lokaler, hvor skytteforeninger besidder eller anvender våben. Bestemmelsen blev bl.a. udvidet i lyset af politidrabet i Albertslund i december 2016, som blev begået med en pistol, som var stjålet fra en skytteforening.

er til stede. Det kan derfor være nødvendigt, at Arbejdstilsynet har adgang til at tale med de ansatte, uden at arbejdsgiveren er til stede. Formålet med samtalen kan således i nogle tilfælde forspildes, hvis arbejdsgiver er til stede, f.eks. hvis Arbejdstilsynets tilsynsførende har en indikation af, at der kan være tale om problemer i det psykiske arbejdsmiljø, hvor det kan være vanskeligt at få de relevante oplysninger frem, når ledelsen er til stede ved samtalen, eller der er forhold, der indikerer, at arbejdsgiver kan være en del af et arbejdsmiljøproblem. I lyset af Arbejdstilsynets praksis med kun at gennemføre gruppesamtaler, hvis arbejdsgiver ikke modsætter sig det, var der behov for at indsætte en udtrykkelig lovhjemmel for Arbejdstilsynets adgang til at gennemføre gruppesamtaler med ansatte og herunder fastsætte, under hvilke betingelser arbejdsgiver eller en person, som arbejdsgiver har udpeget, kan være til stede under gruppesamtalen. Intentionen med lovforslaget er således at skabe denne hjemmel samt fastlægge rammerne for arbejdsgivers ret til at være til stede under gruppesamtaler med ansatte.

§ 64 i lov om social service, som ændret ved lov nr. 1720 af 27. december 2018 om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge og lov om socialtilsyn (L 85). L 85 udmønter sammen med lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, som er en ny hovedlov (L 84), ”Aftale om reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet”. Med hovedloven oprettes et nyt ungdomskriminalitetsnævn, der overtager kompetencen fra kommunalbestyrelsen eller kommunens børn og unge-udvalg til at træffe en række afgørelser. Udvidelsen af servicelovens § 64 om fuldbyrdelse af visse afgørelser, som beskrevet nedenfor, skal bl.a. ses i lyset af dette. Servicelovens § 64, stk. 1, ændres således, at kommunalbestyrelsens ansvar for at fuldbyrde visse afgørelser efter serviceloven udvides til også at omfatte afgørelser truffet af ungdomskriminalitetsnævnet efter § 12, § 13, stk. 3 og 4, § 14, stk. 2-4, og § 32 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Det indebærer, at anvendelsesområdet for kommunens beføjelser efter servicelovens § 64, stk. 2, udvides til også at omfatte disse afgørelser. Kommunen får således efter § 64, stk. 2, 1. pkt., mod behørig legitimation og uden retskendelse adgang til forældremyndighedsindehavers bolig, rum eller gemmer for at eftersøge og medtage et barn med henblik på at fuldbyrde de afgørelser, der er nævnt i servicelovens § 64, stk. 1. Ændringerne skal ses i lyset af hovedloven (L 84) samt ændringerne af servicelovens § 57 b, der bl.a. udvider anvendelsesområdet og målgruppen for pålæg til børn og unge og forpligter kommunen til straks, når det er relevant, at underrette politiet og anmode om bistand til kommunens udøvelse af beføjelser efter servicelovens § 64, stk. 2, når barnet eller den unge ikke overholder et børne- og ungepålæg. Servicelovens § 64, stk. 3, udvides, så kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at kommunen mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til forældremyndighedsindehaverens bolig, rum eller gemmer, ikke blot når det sker som led i en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50, men også når det sker som led i en ungefaglig undersøgelse efter § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, og når betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt. Ændringerne af servicelovens § 64, stk. 1-3, indebærer, at anvendelsesområdet for servicelovens § 64, stk. 4, om politiets bistand udvides tilsvarende. Det fremgår af forarbejderne, at formålet med ændringerne bl.a. er at sikre, at kommunalbestyrelsen har samme adgang til at fuldbyrde afgørelser truffet af ungdomskriminalitetsnævnet efter den ny hovedlov, som ved afgørelser truffet efter serviceloven.

Lov nr. 221 af 20. marts 2018 om ændring af lov om social service (Mulighed for forbud mod enheder, der muliggør internetadgang, undersøgelse af effekter samt brug af afskærmningslokale m.v. i boformer med sikrede afdelinger). Lovændringen giver hjemmel til at foretage en række indgreb i selvbestemmelsesretten over for personer med nedsat psykisk

funktionsevne, der er anbragt i en boform med sikrede afdelinger på baggrund af en strafretlig afgørelse. Indgrebsmulighederne supplerer indgrebsmulighederne i servicelovens kapitel 24 a. Lovændringen giver mulighed for undersøgelse af den anbragte person, jf. servicelovens § 137 h, stk. 3, mulighed for åbning og kontrol af post til den anbragte, jf. servicelovens § 137 h, stk. 4, mulighed for undersøgelse og opbevaring af effekter for besøgende, jf. servicelovens § 137 h, stk. 7. Indgrebsmulighederne omfatter udelukkende boformer med sikrede afdelinger, dvs. på nuværende tidspunkt alene Kofoedsminde. Hensynet bag lovændringerne er et ønske om at opretholde ordenen og sikkerheden i boformer med sikrede afdelinger samt at forebygge ny kriminalitet.

§ 16, stk. 4 og 5, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, jf. lov nr. 1720 af 27. december 2018 om ændring af lov om social service, lov om ændring voksenansvar for anbragte børn og unge og lov om socialtilsyn (L 85). Med L 85 præciseres det i § 16, stk. 4, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, at der ved undersøgelser af barnets eller den unges person efter § 16, stk. 1 eller 2, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge må foretages klap uden på tøjet og undersøgelse af lommer og sko. Personalet kan endvidere kræve, at barnet eller den unge tager sit overtøj, hovedbeklædning og sko af. Bestemmelsen medfører ingen ændringer i adgangen for personalet til at undersøge anbragte børn og unge på opholdssteder og døgninstitutioner, herunder åbne og delvis lukkede døgninstitutioner og afdelinger. Der indføres hjemmel til, som led i undersøgelse af barnets eller den unges person, at foretage kropsvisitation i form af undersøgelse af kroppens overflader og gennemsøgning af tøj over for anbragte børn og unge på sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede døgninstitutioner efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 6, når betingelserne herfor er opfyldt, jf. § 16, stk. 5, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge. Det fremgår af forarbejderne, at formålet med ordningen er at styrke indsatsen mod indsmugling af våben og euforiserende stoffer på de sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger. Det fremgår endvidere af forarbejderne, at ordningen vurderes egnet til at varetage de omtalte hensyn og ikke går videre end nødvendigt. Det forudsættes, at ordningen administreres under iagttagelse af de generelle principper for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, jf. § 7 i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, herunder bl.a. proportionalitetsprincipper og mindsteindgrebsprincippet.

§ 26, stk. 2 og 3, i lov nr. 41 af 22. januar 2018 om forsikringsformidling indeholder hjemmel til, at Finanstilsynet kan indhente oplysninger til brug for Finanstilsynets virksomhed, og at Finanstilsynets kan foretage tilsyns- og kontrolundersøgelser uden retskendelse hos virksomheder omfattet af loven. Der er tale om en ny hovedlov. Bestemmelsen er en udvidelse af den forudgående § 47 i lov om forsikringsformidling, der alene indeholdt en hjemmel til, at Finanstilsynet kan indhente de oplysninger, der er nødvendige for Finanstilsynets virksomhed. Bestemmelsen gennemfører artikel 31, stk. 6, i forsikringsdistributionsdirektivet. *Stk. 2* indeholder hjemmel til, at Finanstilsynet til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse kan få adgang til virksomheder omfattet af loven, med henblik på indhentning af oplysninger til brug for Finanstilsynets virksomhed, herunder ved inspektioner. Finanstilsynets mulighed for at få adgang uden retskendelse kan kun anvendes i tilsynsmæssigt øjemed. Hvis der er en begrundet mistanke om en strafbar overtrædelse af den finansielle lovgivning, finder retsplejelovens regler om ransagning anvendelse. Det fremgår af de specielle bemærkninger til bestemmelsen, at Finanstilsynet som udgangspunkt udelukkende har adgang til forretningslokaler og således ikke til private boliger. I tilfælde, hvor en virksomhed er af så begrænset størrelse, at virksomhedens forretningslokale befinder sig i et privat hjem, har Finanstilsynet dog adgang hertil i overensstemmelse med denne

bestemmelse. Finanstilsynet har behov for at kunne udøve sin tilsynsvirksomhed også i de særlige tilfælde, hvor en virksomhed måtte nægte at give Finanstilsynet de oplysninger, som er nødvendige til brug for tilsynsvirksomheden, samt tilfælde hvor en virksomhed på anden vis modvirker en inspektion. Finanstilsynet har mulighed for at foretage inspektion uden forudgående varsling. Denne hjemmel skal alene anvendes af Finanstilsynet efter et almindeligt proportionalitetsprincip. Det vil sige i tilfælde, hvor Finanstilsynet vurderer, at formålet med inspektionen ville blive forspildt, hvis inspektionen blev varslet. *Stk. 3* indeholder hjemmel til, at Finanstilsynet til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse kan få adgang til en leverandør eller underleverandør til virksomheder omfattet af lov om forsikringsformidling med henblik på indhentelse af oplysninger om den outsourcete aktivitet. Det fremgår af de specielle bemærkninger til bestemmelsen, at hjemlen etableres med henblik på at sikre, at Finanstilsynets tilsynsmuligheder lever op til internationale standarder. Udgangspunktet er, at adgang til de nævnte leverandører og underleverandører skal varsles på forhånd i det omfang, det er muligt. Bestemmelsen anvendes i situationer, hvor det ikke er muligt for Finanstilsynet at få adgang til de nødvendige oplysninger gennem outsourcingvirksomheden. Finanstilsynets fysiske adgang til leverandørens lokaler skal indgå som et krav i den outsourcingkontrakt, som indgås mellem outsourcingvirksomheden og leverandøren. Indeholder en outsourcingkontrakt ikke kravet om Finanstilsynets fysiske adgang til leverandørens virksomhed, kan Finanstilsynet kræve, at den outsourcete aktivitet fremover enten varetages af outsourcingvirksomheden selv eller outsources til en anden leverandør inden for en af Finanstilsynet nærmere fastsat frist. Det vil ved outsourcing til udlandet være vigtigt, at der i kontrakten mellem outsourcingvirksomheden og leverandøren er adgang for Finanstilsynet til at få alle de nødvendige oplysninger. Ved outsourcing til en leverandør eller underleverandør i udlandet, vil Finanstilsynet have mulighed for at anmode den kompetente myndighed i det pågældende land om at indhente oplysningerne. Finanstilsynets adgang til oplysninger hos leverandører henholdsvis underleverandører skal kun omfatte disses forretningslokaler og kun de opgaver, som leverandøren eller underleverandøren varetager i henhold til en outsourcingkontrakt med outsourcingvirksomheden.

§ 29, stk. 2, i lov om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven) indebærer, at Datatilsynets medlemmer og personale mod behørig legitimation til enhver tid uden retskendelse har adgang til alle lokaler, hvorfra en behandling af personoplysninger foretages. Politiet yder om fornødent bistand hertil. Der er tale om en ny lov, som den 25. maj 2018 trådte i stedet for den hidtil gældende lov om behandling af personoplysninger (persondataloven). Bestemmelsen svarer delvist til persondatalovens § 62, stk. 2-4, hvorefter Datatilsynet således alene havde en begrænset inspektionsbeføjelse, nemlig til de typer behandling af personoplysninger, som var undergivet et krav om forudgående tilladelse, eller som blev foretaget i forbindelse med tv-overvågning. Den nye bestemmelse giver på baggrund af databeskyttelsesforordningens artikel 58, stk. 1, litra f, en udvidet adgang til lokaler hos private, da forordningen ikke giver mulighed for at fastsætte bestemmelser om begrænsning af inspektionsbeføjelser svarende til persondatalovens § 62, stk. 3.

§ 19 f, i lov om ændring af lov om kystbeskyttelse mv. (lov nr. 720 af 8. juni 2018), indebærer, at myndighederne efter loven uden retskendelse har ret til adgang til offentlige og private ejendomme for at udøve de beføjelser, der er tillagt dem i medfør af loven, herunder for at foretage undersøgelser af betydning for lovens formål. Tilsvarende gælder lokalite-

ter, der helt eller delvis benyttes erhvervsmæssigt. Legitimation skal forevises efter anmodning. Politiet yder hvis nødvendigt bistand til at udnytte adgangsretten. Hjemlen er indsat idet det er vurderet hensigtsmæssigt, at der i kystbeskyttelsesloven er indsat en adgangregel efter samme model som i den miljøretlige lovgivning om de afgørelser, som efter ændringen af kystbeskyttelsesloven, erstattes af en samlet tilladelse efter kystbeskyttelsesloven. Adgangshjemlen tænkes særligt brugt i forbindelse med f.eks. myndighedernes tilsyn efter loven.

§ 19 h i lov om ændring af lov om kystbeskyttelse mv. (lov nr. 720 af 8. juni 2018) indebærer, at ejere af omliggende arealer skal tåle, at arealerne benyttes i nødvendigt omfang i forbindelse med forundersøgelser, tilsyn, vedligeholdelsesarbejder og andre foranstaltninger i forbindelse med kystbeskyttelse. Personer, der benytter arealer i forbindelse med disse opgaver, skal efter anmodning vise legitimation og redegøre for formålet med tilstedeværelsen. Bestemmelsen gælder ligeledes forundersøgelser og tilsyn vedrørende de i § 16 a nævnte anlæg, indretninger m.v. Bestemmelsen erstatter den tidligere § 14 i kystbeskyttelsesloven. Anvendelsesområdet er dog udvidet i § 19 h, idet terrænændringer er kommet ind i § 16 a, stk. 3. Tidligere var terrænændringer en del af lovens § 16, men ikke en kystbeskyttelsesforanstaltning, hvorfor bestemmelsen i § 14 ikke gjaldt for disse forhold.

§ 20 a i lov nr. 620 af 8. juni 2016 om kliniske forsøg med lægemidler, jf. lov nr. 726 af 8. juni 2018 om ændring af lov om kliniske forsøg med lægemidler og lov om videnskabetisk behandling af sundhedsvidenskabelige forskningsprojekter indebærer, at inspektører fra andre EU- eller EØS-lande efter anmodning, i det omfang det er nødvendigt for at gennemføre kontrol af et klinisk forsøg, har adgang til at inspicere forsøgssteder, hvor der i Danmark udføres eller er udført et klinisk forsøg med lægemidler. Formålet med bestemmelsen er, at udenlandske myndigheder skal have en nem adgang til at vurdere, om forsøgsdata er troværdige. Bestemmelsen supplerer artikel 10, stk. 8, i gennemførelsesforordning nr. 556/2017/EU af 24. marts 2017 om de nærmere bestemmelser om inspektionsprocedurerne for god klinisk praksis i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 536/2014/EU. I gennemførelsesforordningens artikel 10 fastlægges inspektørernes beføjelser, og i artiklens stk. 8 fastsættes, at medlemsstaterne fastlægger de retlige og administrative rammer til sikring af, at inspektører fra andre medlemsstater efter anmodning og i relevant omfang har adgang til forsøgssteder, lokaler hos enheder, der har forbindelse til det kliniske forsøg, samt til relaterede data. De udenlandske inspektører har med bestemmelsen fået samme adgang, som de danske inspektører har efter § 20, stk. 1, i lov om kliniske forsøg. Efter denne bestemmelse har Lægemiddelstyrelsens repræsentanter mod behørig legitimation og uden retskendelse adgang til virksomheder, sygehuse, klinikker og andre steder, der er en del af forsøgets gennemførelse. Lægemiddelinspektører fra andre EU/EØS-lande kunne før indførelsen af § 20 a foretage inspektion af kliniske forsøg i Danmark, når forsøgspersonerne i det danske forsøg havde givet fuldmagt hertil. Det bemærkes, at danske lægemiddelinspektører ligeledes kan inspicere forsøgssteder for kliniske lægemiddelforsøg i andre EU/EØS-lande, når der er behov for at vurdere, om forsøgsdata er troværdige. Dette vil særligt være til brug for Lægemiddelstyrelsens vurdering af ansøgninger om markedsføringstilladelser i henhold til lægemiddelovens § 8.

Lovforslag L 45 om forslag til lov om ændring af jernbanelov (Master til brug for mobil – og internetdækning i tog). Med ændring af § 38, stk. 1, i jernbanelov er der sket en udvidelse af anvendelsesområdet for transport-, bygnings- og boligministerens adgang til privat ejendom mod behørig legitimation og uden retskendelse med henblik på at foretage

jordbundsundersøgelser, opmålinger, afmærkninger og andre undersøgelser af udendørsarealer. Udvidelsen sikrer, at Banedanmark kan foretage de nødvendige forundersøgelser for at vurdere egnetheden m.v. af en mastepacering i forbindelse med etablering af master og dertilhørende tekniske anlæg til brug for mobil- og internetdækning i tog i tilknytning til nye eller eksisterende jernbaneanlæg.

Lovforslag L 46 om forslag til lov om ændring af lov om en City-ring og lov om Metroselskabet I/S og Udviklingselskabet By & Havn I/S (Udvikling af området ved Ny Ellebjerg Station). Det fremgår af § 5 p, stk. 1, i lovforslaget, at § 12 a, i lov om en Cityring, foreslås at finde tilsvarende anvendelse i forhold til den del af udviklingen af området ved Ny Ellebjerg Station, som vedrører planlægning og byggemodning af udviklingsområdet. Dette indebærer, at transport-, bygnings- og boligministeren kan delegerer sine beføjelser efter jernbanelovens § 38 til Metroselskabet I/S til at foretage undersøgelser på private ejendomme uden forudgående retskendelse. Metroselskabet I/S får således med bestemmelsen mulighed for at foretage arkæologiske forundersøgelser, jordbundsundersøgelser, opmålinger, afmærkninger og andre undersøgelser af udendørs arealer i forbindelse med udviklingsprojektet uden retskendelse, hvilket er en fravigelse af kravet om forudgående retskendelse efter grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed. Metro-selskabet I/S skal give ejeren af de arealer, der skal undersøges m.v., skriftlig underretning senest 14 dage inden gennemførelsen af undersøgelserne, dog 28 dage forinden, hvis der er tale om arkæologiske forundersøgelser. Metroselskabet I/S skal i givet fald yde ejeren af de arealer, hvor der er foretaget undersøgelser m.v., erstatning for den skade, som ejeren måtte blive påført i anledning af undersøgelserne.

§ 117 i fiskeriloven, som ændret ved lov nr. 1734 af 27. december 2018 om ændring af fiskeriloven (Indsats mod kvotekonzentration i dansk fiskeri). Med ændringen er § 117 blevet udvidet, så fiskerikontrollen ved kontrol af lofterne for ejerskab af fiskekvoteandele vil være berettiget til hos ejere eller medejere af kvoteandele, mod behørig legitimation og uden retskendelse, at efterse enhver form for dokumentation vedrørende økonomiske mellemværender med andre ejere eller medejere af kvoteandele, der er relevante for opgørelsen af den pågældende fysiske eller juridiske persons samlede ejerskab af fiskekvoteandele. Kontrolmyndigheden er ligeledes berettiget til at få adgang til ethvert forretningslokale, hvor sådant materiale opbevares. Formålet med bestemmelsen er at sikre en effektiv kontrol, og bestemmelsen er et supplement til den generelle pligt for ejere og medejere af fiskekvoteandele til at indberette oplysninger om økonomiske mellemværender, som vil styrke mulighederne for at kontrollere, om der anvendes mellemmand til at omgå reglerne om kvotekonzentration. Bestemmelsen giver mulighed for at udføre kontrolbesøg, hvor rigtigheden af de indberettede oplysninger efterprøves. Desuden er det muligt at kontrollere, om der eksisterer økonomiske mellemværender af relevans for opgørelsen af det samlede ejerskab ud over, hvad der er indberettet af ejere og medejere af kvoteandele, herunder også indirekte mellemværender via en eller flere mellemmand. Det vurderes, at der vil være et særligt behov for adgang til kontrol uden retskendelse over for ejere eller medejere af kvoteandele, mens samme behov ikke vurderes at ville være til stede over for andre personer eller selskaber. Behovet kan dels opstå i forbindelse med rutinemæssig kontrol af indberettede oplysninger om økonomiske mellemværender, dels i forbindelse med en antagelse om, at der ikke er sket den lovpligtige indberetning af disse oplysninger. Den rutinemæssige kontrol forventes at ville udgøre langt hovedparten af alle kontrolbesøg.

4.4. Hjemler, der ophæver gældende bestemmelser

Der er i 2018 ikke vedtaget nogen bestemmelser, hvorved forvaltningsmyndigheders adgang til at foretage tvangsindgreb er blevet ophævet.

4.5. Nye hjemler, der giver offentlige myndigheder adgang til at foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven

Der er i 2018 vedtaget i alt 4 bestemmelser, som giver den offentlige forvaltning en egentlig ny adgang til at foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven.

Det drejer sig om følgende bestemmelser:

§ 150 a, stk. 2, i serviceloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1114 af 30. august 2018, medfører, at Styrelsen for Patientsikkerhed til enhver tid som led i tilsynet med den personlige hjælp, omsorg og pleje, som ydes på registreringspligtige kommunale og private enheder (plejecentre, midlertidige pladser og hjemmeplejeenheder – dog ikke enheder, hvor hjælpen og støtten til borgerne i enheden i væsentligt omfang omfatter støtte efter servicelovens § 85) efter loven, mod behørig legitimation uden retskendelse har adgang til alle registreringspligtige enheder omfattet af tilsynet. Bestemmelsen, der blev indsat ved *lov nr. 560 af 29. maj 2018* og trådte i kraft den 1. juli 2018, ophæves igen den 31. december 2021. Det fremgår af lovens bemærkninger, at indførelsen af § 150 a, stk. 2, vurderes at være nødvendig for at sikre et effektivt tilsyn med området. Formålet med at få adgang til den enkelte enhed er at give tilsynet mulighed for at få et generelt overblik over f.eks. et plejecenters faciliteter, retningslinjer og dokumentation for den personlige hjælp, omsorg og pleje, der tilbydes i enheden. Det vil ikke være muligt at føre et tilstrækkeligt tilsyn alene ud fra de oplysninger, som enhederne skal levere efter anmodning fra Styrelsen for Patientsikkerhed efter bestemmelsen i § 150 a, stk. 1. Ved tilsynsbesøgene har Styrelsen for Patientsikkerhed mulighed for at se, hvordan forholdene faktisk er på de registreringspligtige enheder og derved verificere de oplysninger, de har modtaget. Derudover vil Styrelsen for Patientsikkerhed have mulighed for at se på de forhold, der ikke fremgår af de oplysninger, som styrelsen anmoder om, herunder mulighed for at tale med beboere, medarbejdere og ledelse om deres oplevelser og observationer i forhold til den personlige hjælp, omsorg og pleje. Det er bl.a. et særligt hensyn at varetage i forhold til at kontrollere, at både kommunale og private enheder, som udfører en offentlig opgave, lever op til deres forpligtelser. Lovforslaget lægger sig på dette punkt endvidere op af de rammer og hensyn, som gælder for det nuværende risikobaserede tilsyn på sundhedsområdet efter sundhedslovens § 213 a, stk. 2. Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at bestemmelsen vil blive administreret i overensstemmelse med retssikkerhedsloven, således at denne lovs processuelle regler skal overholdes ved gennemførelsen af tilsynsbesøget. Herudover fremgår det af bemærkningerne, at det forventes, at adgangen til de registreringspligtige enheder i forbindelse med tilsyn hovedsageligt vil ske med den pågældende enheds accept. Begrundelsen for at indføre en bestemmelse om, at tilsynet skal have adgang, er at sikre, at tilsynet også kan få adgang i de formodentlig få tilfælde, hvor enhedens ledelse ikke frivilligt vil tillade tilsynet adgang. Begrundelsen for, at tilsynet skal have adgang uden forudgående retskendelse, er, at det vurderes, at der ikke er forhold, som vil være relevant, at en domstol tager stilling til. Derudover fremgår det af bemærkningerne, at uanset om enhederne frivilligt tillader tilsynet adgang, skal reglerne i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsind-

greb og oplysningspligter overholdes. Det er en forudsætning for, at der kan føres tilsyn med den hjælp, som borgeren modtager i eget hjem, at borgeren meddeler samtykke til, at tilsynet må komme ind i borgerens hjem. Det samme gør sig gældende, når tilsynet træder ind i borgerens egen bolig på et plejecenter.

Efter § 2 b, stk. 2, i lov om forbud mod salg af tobak og alkohol til personer under 18 år, jf. lovbekendtgørelse nr. 1020 af 21. oktober 2008 med senere ændringer, har Sikkerhedsstyrelsens repræsentanter til enhver tid uden forevisning af legitimation adgang til forhandleres butikslokaler med henblik på at kontrollere overholdelsen af, at der ikke sælges tobak og alkohol til mindreårige. Sikkerhedsstyrelsen vil ikke skulle indhente retskendelse forud for et kontrolbesøg. Bestemmelsen blev indsat med lov 1558 af 18. december 2018 og trådte i kraft den 1. januar 2019. Med bestemmelsen vil Sikkerhedsstyrelsen kunne skaffe sig adgang til detailforhandleres butikslokaler, såfremt det er nødvendigt for at gennemføre kontrol af, at forbuddet mod salg af tobaksvarer til personer under 18 år, forbuddet mod salg af alkoholholdige drikkevarer med en alkoholvolumenprocent på 1,2 eller derover til personer under 16 år fra butikker, hvor der foregår detailsalg, og forbuddet mod salg af alkoholholdige drikkevarer med en alkoholvolumenprocent på 16,5 og derover til personer under 18 år fra butikker, hvor der foregår detailsalg, overholdes, samt at butikker, hvor der foregår detailsalg, skiltes med, at salg af tobaksvarer og alkoholholdige drikkevarer kun kan finde sted, hvis kunden viser gyldig billedlegitimation, såfremt sælgeren er i tvivl om, at kunden opfylder aldersgrænserne. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at Sikkerhedsstyrelsen selv kan tilrettelægge den nærmere kontrolopgave efter en konkret vurdering. Sikkerhedsstyrelsen vil have mulighed for at gennemføre kontrollen uden forevisning af legitimation, hvorved styrelsens repræsentanter kan optræde, så de ikke fremstår identificerbare for hverken detailforhandlere eller købere. Heri ligger bl.a., at Sikkerhedsstyrelsens repræsentanter i forbindelse med et kontrolbesøg kan undlade at præsentere sig selv samt undlade at optræde i uniformering eller anden beklædning, der associerer dem med en tilsynsmyndighed. Sikkerhedsstyrelsen har således efter bestemmelsen mulighed for at tilrettelægge kontrolopgaverne som en anonym kontrol. Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at bestemmelsen skal anvendes i overensstemmelse med retssikkerhedsloven.

Efter sundhedslovens § 211 a, stk. 6, jf. lovbekendtgørelse nr. 1286 af 2. november 2018 med senere ændringer, har sundhedsministeren eller den myndighed, som sundhedsministeren henlægger sine beføjelser til, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til offentlig og privat ejendom, lokaliteter, fortegnelser, papirer m.v., herunder også materiale, der opbevares i elektronisk form, for at tilvejebringe oplysninger, der er nødvendige til brug for kontrol af opgaver vedrørende håndtering af farlige biologiske stoffer og relaterede materialer, f.eks. poliovirus. Om nødvendigt kan myndigheden anmode politiet om at yde bistand ved kontrollen. Bestemmelserne blev indsat ved lov nr. 1554 af 18. december 2018 og træder i kraft den 1. juli 2019. Bestemmelsen i stk. 5 om udtagelse af prøver til kontrolundersøgelser har til hensigt at give mulighed for at kontrollere, hvorvidt der f.eks. er tale om det stof, man fra myndighedens eller virksomhedens side angiver, eller om en given virksomhed har kontrolbelagt materiale uden at have angivet det. Ved udtagelse af prøver udtages alene den mængde, som er nødvendig for kontrolundersøgelsen. Bestemmelsen i stk. 6 om adgang til offentlig og privat ejendom m.v. har baggrund i den farlige karakter af de biologiske stoffer og relaterede materialer, der er omfattet af loven. Det vurderes at være en forudsætning for at kunne foretage en effektiv kontrol, at kontrolmyndigheden har ret til at gøre sig bekendt med relevant materiale m.v. Det frem-

går af bemærkningerne, at tvangsindgreb efter bestemmelsen kun kan anvendes, hvis det skønnes nødvendigt for løsningen af opgaver i medfør af loven eller bestemmelser fastsat i medfør af loven, samt at bestemmelsen vil blive administreret i overensstemmelse med retssikkerhedsloven. Der vil derfor som udgangspunkt ske underretning af den berørte virksomhed forud for et kontrolbesøg, og det forventes, at adgangen til de faciliteter, der håndterer farlige biologiske stoffer m.v., hovedsageligt vil ske med den pågældende facilitets accept. Muligheden for uvarslet kontrol forventes derfor kun undtagelsesvis at blive bragt i anvendelse, f.eks. hvor kontrolmyndigheden vurderer, at der kan være behov for at kontrollere, at sikkerheden også iagttages i forbindelse med et uanmeldt besøg.

Efter § 44 e, stk. 3, i lægemiddeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 99 af 16. januar 2018 med senere ændringer, har miljø- og fødevarerministeren til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse adgang til offentlige og private ejendomme, lokaliteter, transportmidler, forretningsbøger, papirer m.v., herunder elektroniske data, for at tilvejebringe oplysninger til brug for kontrol af dyrlægers opsplitning af lægemidler til veterinær brug, som fastsat i lægemiddeloven eller i bekendtgørelser udstedt med hjemmel i lægemiddeloven. Om nødvendigt kan myndigheden anmode politiet om at yde bistand ved kontrollen. Bestemmelserne blev indsat ved lov nr. 1554 af 18. december 2018 og trådte i kraft den 1. januar 2019. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at tilsynsmyndigheden med indførelse af bestemmelsen får samme mulighed for adgang uden retskendelse, som ved det eksisterende tilsyn med dyrlæger i dyrlægelovens § 33, samt at det – som ved indførelsen af dyrelægelovens § 33 – har været overvejet, om det er muligt at indskrænke bestemmelsens anvendelsesområde til alene at omfatte forretningslokaliteter. For dyrlægepraksis gælder det imidlertid, at den erhvervsmæssige del kan være nært forbundet med dyrlægens private forhold. Den erhvervsmæssige side og den private side udgør her en enhed. Det vil derfor være en forudsætning for at kunne udføre en effektiv kontrol også at have adgang til private lokaliteter. Det fremgår endvidere af bemærkningerne til bestemmelsen, at den vil blive administreret i overensstemmelse med retssikkerhedsloven. Det indebærer bl.a., at kontrolmyndigheder som hovedregel skal underrette dyrlægepraksis forud for gennemførelsen af en beslutning om iværksættelse af kontrolbesøg uden retskendelse, men at uvarslet kontrol kan foretages, hvis f.eks. kontrollens formål forspildes ved forudgående underretning.

5. Sammenfatning

Samlet set er det på baggrund af de foreliggende oplysninger Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til væsentlige problemer i praksis i 2017, hverken i forhold til de virksomheder mv., hvor der udføres kontrolbesøg, eller i forhold til myndighedernes tilrettelæggelse og udførelse af kontrolbesøg mv.

I 2018 er der vedtaget i alt 23 bestemmelser vedrørende forvaltningens adgang til at gennemføre tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven. 4 bestemmelser giver forvaltningen en egentlig ny adgang til at gennemføre tvangsindgreb, 16 af bestemmelserne har haft til formål at udvide anvendelsesområdet for allerede gældende bestemmelser om adgang til tvangsind-

greb, mens 3 bestemmelser i det væsentlige har karakter af en videreførelse af en tidligere bestemmelse. I 2018 er der ikke vedtaget nogen bestemmelser, hvorved forvaltningsmyndigheders adgang til at foretage tvangsindgreb er blevet ophævet.

Justitsministeriet vil fortsat med udgangspunkt i princippet i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed i forbindelse med den lovtekniske gennemgang af ministeriers lovforslag tilstræbe, at der ikke unødigt medtages bestemmelser, der gør det muligt for offentlige myndigheder at skaffe sig adgang til privat ejendom.